

Ο χρόνος και η ανθρώπινη ζωή

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[προηγούμενη δημοσίευση:<http://www.pemptousia.gr/?p=86572>]

Ο χρόνος συνυφαίνεται με τη ζωή και την κατευθύνει στον θά-νατο. Όπως οι επιβάτες του πλοίου οδηγούνται στο λιμάνι, έστω και αν κοι-μούν-ται και δεν αντιλαμβάνονται τίποτε, έτσι και οι άνθρωποι με το πέρασμα του χρόνου οδηγούνται φυσιολογικά στο τέ-λος της ζωής τους. «Κοιμάσαι και ο χρόνος σε πα-ρα-τρέ-χει. Εί-σαι ξυπνητός και έχεις φροντίδες, αλλά η ζωή δαπανάται, έστω και αν αυτό δεν γί-νεται αντιληπτό. Όλοι τρέχουμε κάποιον δρόμο, σπεύ-δοντας ο καθέ-νας προς το τέλος... Όλα περνούν και μένουν πίσω σου... Τέτοια είναι η ζωή. Ούτε οι χαρές της είναι μόνιμες ούτε οι λύ-πες της διαρ-κείς. Και ο δρόμος δεν είναι δικός σου, ούτε τα παρόντα δικά σου»[7].

Πηγή: commons.wikimedia.org

Η ηλικία του καθενός δεν είναι τίποτε άλλο, παρά ο χρόνος της ζωής του που πέρασε και χάθηκε. Χαιρόμα-στε, λέει ο Μ. Βασίλειος, που μεγα-λώ-νου-με και προσθέτου-με χρό-νια στην ηλικία μας, σαν κάτι να κερδί-ζου-με. Και θε-ωρούμε ευ-χά-ριστο πράγμα, όταν κάποιος από παι-δί γίνε-ται άνδρας και από άνδρας πρεσβύτες. Λησμονούμε όμως ότι κάθε φορά χάνουμε από τη ζωή μας τόσο, όσο ακριβώς ζήσαμε· και δεν έχουμε την αίσθηση ότι δα-πανάται η ζωή μας, μολονότι την με-τρούμε πάντοτε με βάση το μέ-ρος της που πέρασε και χάθηκε.

Ο άνθρωπος, χωρίς συνήθως να σκέπτεται την αδυσώπητη πα-ρουσία του χρόνου, αδιαφορεί για την ύπαρξή του, ή ακόμα τον ξε-χωρίζει από τον εαυτό του και τον αντικειμενοποιεί. Ο κα-θένας π.χ. μιλάει για την προσκαιρότητα του ανθρώπου και την εννοεί ως αν-τι-κει-μενική δια-πί-στω-ση που δεν συνδέεται άμεσα με τον εαυτό του. Εύκολα συλ-λο-γί-ζε-ται ότι μπορεί το πε-ριβάλλον του να μεταβληθεί ή

οι άλλοι να πά-ψουν κάποτε να υπάρχουν, σπάνια όμως σκέφτεται ότι αυτό θα συμ-βεί οπωσδήποτε και στον ίδιο. Συνηθίζει να λέει ότι όλα περ-νούν και χάνονται, αλλά θεωρεί σχεδόν αυτο-νό-η-το ότι αυτός θα υπάρχει, για να διαπιστώνει τη φθορά και την παρέ-λευσή τους.

Η αντικειμενοποίηση δημιουργεί συχνά σοβαρές πλάνες. Ειδικότερα η αντικειμενοποίηση του χρόνου αλλοιώνει το νόημα της ζωής και οδη-γεί στη σύγχυση και την αυταπάτη. Ο χρόνος δεν απο-τε--λεί για τον άνθρωπο μιαν απλή αντικειμενική διαδικασία, αλλά βαθύτατη υπαρ-ξιακή πραγματικότητα. Άλλωστε ο χρόνος δεν αφορά τόσο τα αντικείμενα, όσο την προσωπική μας ύπαρξη. Γι' αυτό μόνο η υπαρ-ξιακή βίωσή του απαλλάσσει τον άνθρωπο από την απάτη που δη-μιουργεί η αντικειμενοποίησή του. Και η ορθή τοποθέτηση μέ-σα στον χρόνο αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ορθή αντιμετώπιση της ζω-ής και τη σωστή δράση μέσα στον κόσμο.

Άλλη βασική πλάνη, που αναφέρεται στον τρό-πο βιώσεως του χρόνου, είναι η ακόλουθη: Ο άν-θρωπος λησμονεί συνήθως το νόημα της ζωής του μέσα στο παρόν και το αναζητεί στο διαρκώς προσ-δο-κώ-μενο μέλλον. Ανι-κα-νοποίητος από αυτό που έχει στο πα-ρόν, φροντίζει να τραφεί με τις ελπίδες του μέλλοντος. «Τοιούτος γάρ υπάρχει όλος ο των ανθρώπων βίος μη αρκούμενος τοις φθάσασιν, αλλά τρεφόμενος ου τοις φθάσασι μάλ-λον αλλά τοις μέλλουσιν»[8]. Με τον τρόπο αυτόν ο άνθρωπος δρα και κινείται μέσα στον κόσμο, σαν να επρόκειτο να ζει αιώνια. Και συ-νή-θως συ-μ--πλη-ρώνει ολόκληρη την επίγεια ζωή του μένοντας στο στά-διο της προπα-ρα-σκευής του μέλλοντος. Έτσι το μέλλον γίνεται δυνάστης του αν-θρώ-που, ενώ το πα-ρόν μεταβάλλεται σε απλό μέσο για την επίτευξη των μελ-λο-ντι-κών στόχων και επιδιώξεών του· αν-τι--με-τω-πί-ζεται ως απλή γέφυρα που οδηγεί στο μέλλον. Και ε-πειδή εκεί-νο που ζει ο άνθρωπος δεν είναι το μέλλον αλλά το παρόν, συμ-βαίνει να κινείται διαρ-κώς επάνω στη γέφυρα, χωρίς ποτέ να φτά-νει στο σκοπό του.

Το φαινόμενο αυτό προσέλαβε οξύτερη μορφή από τα τέλη του εικοστού αιώνα με την αλματώδη ανάπτυξη της επιστήμης και ιδιαίτερα της πληροφο-ρι-κής. Ο άνθρωπος βρέθηκε αντιμέτωπος με κοσμογονικές εξελίξεις, που υπερβάλλουν τη φαντασία του και εντείνουν περισσότερο τις προσδοκίες του από το μέλ-λον. Ένας παγκόσμιος επικοι-νω-νι-α-κός ιστός, με απεριόριστη ευλυγισία μέσα στον χώρο, διευ-κολύνει τις επικοινωνίες και τις συναλλαγές του, ενώ ταυτόχρονα φαλκιδεύει τη ψυχική ηρεμία και την προσωπική ζωή του. Ήδη γίνε-ται λό-γος για μια νέα ασθένεια, το σύνδρομο της πληροφο-ριακής κοπώσε-ως, που προέρχεται από την υπερφόρτωση του νου με πληρο-φορίες. Και ενώ ο άνθρωπος φορτώνεται με πληροφορίες, φτωχαί-νει σε πραγ-μα-τική μόρφωση, αυξάνει το άγχος του και

περι-ορίζει τις ικανότητές του για αυτοσυγκέντρωση, απομνημόνευση και λήψη αποφάσεων[9].

Όσα αναφέραμε έως εδώ για τον χρόνο και τη ζωή μας μέσα σε αυτόν αποκαλύπτουν μια σειρά αντιφάσεων:

α) Η ζωή μας μέσα στον χρόνο, ενώ κυριαρχείται από αυτόν, φα-νερώνει συγχρόνως και τη δυνατότητα της υπερβάσεώς του.

β) Ο χρόνος που ζούμε, ενώ παρουσιάζεται ως μετρητής της ζωής μας, είναι ταυτόχρονα και μετρητής του αφανισμού μας.

γ) Ενώ γνωρίζουμε ότι ο χρόνος είναι και μετρητής του αφα-νι-σμού μας, αποφεύγουμε να αναγνωρίσουμε τις συνέπειές του στον εαυτό μας και τις διακρίνουμε στους άλλους ή στο περιβάλλον μας, όπου δια-πι-στώ-νουμε την αντικειμενική και πάλι επαλήθευσή τους.

δ) Τέλος, ενώ αυτό που ζούμε πάντοτε είναι το παρόν, καλ-λιερ-γούμε συνειδητά μια χρονική ανεστιότητα, μεταθέτοντας το εκά-στοτε ενδια-φέ-ρον μας στο μέλλον, που άρχισε να γίνεται χαοτικό.

[Συνεχίζεται]

7. Βλ. Μ. Βασιλείου, *Ομιλία εις Ψαλμόν 1, 4*, PG 29, 220D-21A.

8. Μ. Βασιλείου, *Επιστολή 42, 1*, PG 32, 349.

9. Βλ. Ι. Γιανναράκη, «Ο παγκόσμιος εγκέφαλος του διαδικτύου», *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, φ. 52 (2590), 25.12.2003, σ. 21.